

מהודו לירדן דרך ישראל

מסע של מכתב בין שתי ערים בשם ירושלים

עם סיום מלחמת העצמאות חולק מרבית שטחה של ארץ ישראל המנדטורית בין מדינת ישראל ובין ממלכת עבר הירדן, בעוד ממלכת מצרים שמרה על השלטון ברצועת עזה. מצב זה יצר שתי ערים ששמן ירושלים, וגרם לא אחת לשירותי הדואר בחו"ל לשגות ולנתב את דברי הדואר אל ירושלים "הלא נכונה". באוסף אלכסנדר שמור מכתב אשר אוסף סימני הדואר המוטבעים עליו מעידים על דרך החתחתים אותה עבר ב"ירושלים", הישראלית והירדנית, עד שהגיע לידי למכותב.

המכתב שנשלח מהודו

המכתב יוצא מהודו

בדרום מזרח הודו שוכנת העיר פודוצ'רי (Puducherry), שנקראה בשנת 1951 בשם פונדיצ'רי (Pondicherry). מאז המאה ה-17 ועד שנת 1954 הייתה העיר חלק מן המושבה הודו הצרפתית, אולם מאז שקיבלה הודו עצמאות בשנת 1947 החל בעיר תהליך הדרגתי של מעבר לשלטון הודי.

בחודש מאי 1951 נכתב בסניף המקומי בפונדיצ'רי של בנק הודו-סין מכתב אשר נועד להישלח אל בית לחם, פלשתינה. בצידה האחורי של המעטפה הוטבעה חותמת הבנק, אשר למרות שאינה מהווה חותמת דואר רשמית היא מסייעת להבין מה מקור המכתב.

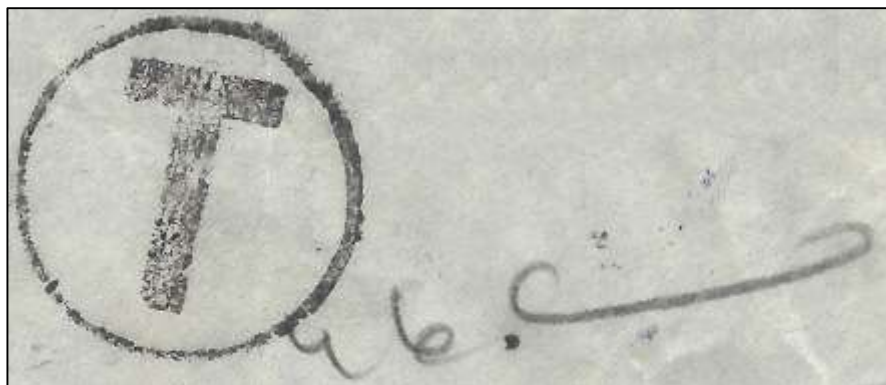

המכתב יוצא מהודו

המעטפה הגיעה ב-16 במאי 1951 לבית הדואר בפונדיצ'רי, שם בוטלו הבולים בחותמת המקומית.

פקידי הדואר בהודו הבחינו כי הביול שהודבק על המעטפה אינו מספק על מנת לשלם את דמי המשלוח בדואר אוויר. הם הטביעו על המעטפה חותמת עם האות T (Tax), ולצידה נרשם בכתב יד הסכום הנוסף שיש לגבות מן הנמען בעת מסירת המכתב (46c, כלומר 46 סנטים זהב במטבע הבינלאומי לפיו חושבו סכומי הדואר על פי הנחיות איגוד הדואר העולמי).

המכתב מגיע לישראל

כאמור, המכתב היה מיועד לעיר בית לחם אשר הייתה נתונה תחת שלטון ממלכת ירדן. פקידי הדואר בהודו היו צריכים להכניס את המכתב לשק הדואר המיועד לממלכת ירדן, אולם בטעות הוא הוכנס לשק הדואר שנועד למדינת ישראל. המכתב הגיע לירושלים ב-24 במאי 1951 והוחתם בחותמת תעמולה בצידה האחורי של המעטפה.

מאחר והמדובר היה במכתב שנועד למדינת אויב, הוא הועבר לבדיקת הצנזורה הצבאית. המעטפה נפתחה על ידי הצנזור ובתום הבדיקה היא נאטמה מחדש באמצעות מדבקה מיוחדת.

המכתב מגיע לישראל

המכתב הוחזר אל בית הדואר בירושלים, שם הוא הוחתם ב-27 במאי 1951.

על המעטפה הוטבעה חותמת המצהירה כי "אין שירות דרך ישראל", והיא הוחזרה חזרה להודו.

PAS DE SERVICE VIA ISRAEL

המכתב מגיע סוף סוף לירדן

כשחזרה המעטפה להודו הבינו פקידי הדואר את הטעות שנעשתה, והכניסו את המכתב למקומו הנכון בשק הדואר שנועד לממלכת ירדן.

התהליך כולו נמשך כשלושה שבועות, והמכתב הגיע לעמאן ב-23 ביוני 1951.

המכתב מגיע סוף סוף לירדן

למחרת, ב-24 ביוני 1951, הגיע המכתב לירושלים, והפעם לצידה הירדני של העיר.

יום נוסף חלף עד אשר הגיע המכתב ב-25 ביוני 1951 לבית הדואר של בית לחם.

גביית דמי הדואר מן הנמען

פקידי הדואר של בית לחם בחנו את המעטפה שהגיעה לידיהם וראו את דרישת התשלום שנקבעה על ידי פקידי הדואר בפונדיצ'רי שבהודו. הם תרגמו את הסכום שנקבע במטבע הבינלאומי למטבע המקומי, והטביעו על המעטפה חותמת המצהירה כי יש לשלם סכום של 20 פילס.

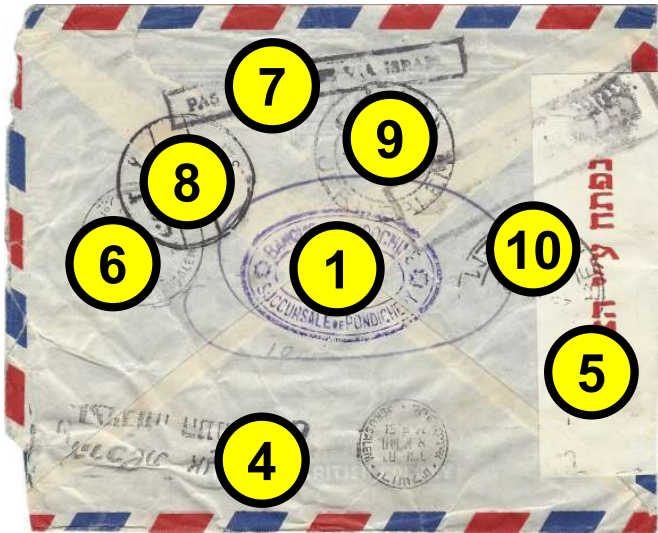

גביית דמי הדואר מן הנמען

הפקידים הדביקו על המעטפה שני בולים מסוג "דמי דואר" בערך נקוב מצטבר של 20 פילס. ב-26 ביוני 1951 הגיע הנמען לבית הדואר בבית לחם ושילם את הסכום שנדרש ממנו. פקידי הדואר ביטלו את הבולים באמצעות חותמת הדואר הירדנית של בית לחם, ומסרו סוף סוף את המכתב לידי הנמען.

סדר החותמות על המעטפה

1. החותמת המסחרית של שולח המכתב.
2. חותמת בית הדואר בעיר פונדיצ'רי שבהודו.
3. הדרישה לתוספת תשלום שהוטבעה בהודו.
4. חותמת ההגעה לירושלים שבישראל.
5. תווית הצנזורה הישראלית.
6. חותמת בית הדואר בירושלים שבישראל.
7. חותמת המודיעה כי אין שירות דרך ישראל.
8. חותמת בית הדואר בעמאן שבירדן.
9. חותמת בית הדואר בירושלים שבירדן.
10. חותמת בית הדואר שבבית לחם שבירדן.
11. הדרישה לתשלום קנס שהוטבעה בירדן.
12. בולים מסוג דמי דואר לגביית הקנס מן הנמען.